

แวดวงวิจัย มข.

Research Notes

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Integrated Water Resource Management Research and Development Center
in Northeast, Thailand, Faculty of Agriculture, Khon Kaen University (IWRM-KKU)

ความเป็นมา

ทรัพยากรน้ำเป็นองค์ประกอบและเป็นปัจจัยจำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย รวมทั้งมนุษย์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีพื้นที่และประชากรมาก ประมาณ 1 ใน 3 ของประเทศ เป็นเนื้อที่ 105.53 ล้านไร่ หรือร้อยละ 32.90 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ประชากร 20.90 ล้านคน หรือร้อยละ 34.15 ของประชากรทั้งประเทศ และมีปริมาณฝนตกถึง 61,520 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปี แต่มีแหล่งกักเก็บน้ำไว้ใช้ประโยชน์ได้เพียง 10,950.73 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือร้อยละ 19.14 ของปริมาณน้ำท่าทั้งหมดและเป็นปริมาณคงที่ ทั้งนี้แหล่งกักเก็บน้ำตามธรรมชาติมีน้อย ถูกบุกรุกทำลาย บางปีฝนตกน้อย ไม่เป็นไปตามฤดูกาล

การใช้น้ำที่ขาดการอนุรักษ์ และมีประสิทธิภาพต่ำ ในขณะที่ความต้องการทั้งด้านอุปโภคบริโภค อุตสาหกรรมผลิตกระแสไฟฟ้า เกษตรกรรม และสมดุลธรรมชาติของน้ำ มีความต้องการเพิ่มมากขึ้นทุกปี ตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น มลพิษทางน้ำซึ่งได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นตามลำดับ อีกทั้งบางพื้นที่ในลุ่มน้ำประสบปัญหาภาวน้ำท่วมขัง ขาดแคลนน้ำ คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม ปัญหาดังกล่าวมีสาเหตุหลักมาจากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่ขาดประสิทธิภาพ

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งรวมวิชาการและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์และเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการศึกษาวิจัย พัฒนา และการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ อย่างต่อเนื่องและบูรณาการ เชื่อมโยงพหุภาควิจัยทั้งบุคลากร รวมถึงนักวิจัยไต้หวัน เครือข่ายปราชญ์ท้องถิ่น องค์กรสนับสนุนทุนวิจัย และหน่วยงานพัฒนาในพื้นที่ พร้อมทั้งสนับสนุนการเรียนการสอนเพื่อการผลิตบัณฑิตและการฝึกอบรมทุกระดับเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยเฉพาะเพื่อเกษตรกร

ประเด็นศึกษาวิจัยเน้นการต่อยอดจากฐานข้อมูลที่มีอยู่เดิม หมายรวมถึง เทคนิควิธีการ เทคโนโลยี การบริหารจัดการที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น การกำหนดนโยบาย และดำเนินการพัฒนาแก้ไขปัญหาระบบน้ำในแต่ละลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อเสริมสร้างความเป็นเลิศ ความแข็งแกร่งทางการศึกษาวิจัย พัฒนาการและเทคโนโลยีด้านการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ ให้อยู่ในระดับมาตรฐานสากล ส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถพัฒนาเทคนิควิธีการที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรน้ำในภูมิภาคนี้ให้ได้ผลอย่างแท้จริง ต่อเนื่องยั่งยืนต่อไป

วิสัยทัศน์

มุ่งพัฒนาทรัพยากรบุคคล องค์กรความรู้ เทคนิควิธีการ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความสอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น และตามความจำเป็น ตลอดจนศักยภาพของพื้นที่และนโยบายการพัฒนาของรัฐ โดยชุมชนร่วมกับภาควิชาวิจัยดำเนินการแบบบูรณาการเพื่อเศรษฐกิจพอเพียงอย่างยั่งยืน

พันธกิจ

- ดำเนินงานศึกษาวิจัย เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้และพัฒนาเทคนิควิธีการอย่างต่อเนื่องโดยนำความรู้ทางวิชาการและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องมาบูรณาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ในแต่ละลุ่มน้ำ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง
- เสริมสร้างศักยภาพด้านการศึกษาวิจัย และพัฒนานักวิชาการในหน่วยงาน/องค์กรพัฒนาบัณฑิตนักวิจัยไทยบ้าน ให้สามารถตอบสนองความต้องการในด้านวิชาการ เทคนิค และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหา อนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบครบวงจร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาฐานข้อมูลด้านนักวิจัย งานศึกษาวิจัยและพัฒนา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพนักวิจัยทุกระดับ หมายถึง ในสถาบันการศึกษาหน่วยงาน/องค์กรพัฒนา องค์กรปกครองท้องถิ่น และนักวิจัยไทยบ้าน และเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการกับสถาบันการศึกษาหน่วยงาน/องค์กรพัฒนาทั้งในประเทศ และต่างประเทศ
3. เพื่อพัฒนากระบวนการและดำเนินการศึกษาวิจัย แก้ไขปัญหาและสนองความจำเป็นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ หมายรวมถึง การขาดแคลนน้ำ อุตกภัย มลพิษทางน้ำ พื้นที่ต้นน้ำลำธารและองค์กรบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
4. เพื่อพัฒนาและการจัดการองค์ความรู้ ทักษะ ประสพการณ์ที่เป็นผลการศึกษาวิจัย และการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเกี่ยวกับผลการศึกษาวิจัย ในการนำไปใช้ประโยชน์ทั้งด้านนโยบาย การวางแผน และดำเนินการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ รวมทั้งการใช้ประโยชน์ในเชิงอนุรักษ์

เป้าหมาย

1. ศักยภาพของนักวิชาการและนักพัฒนาทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการครบวงจรและมีประสิทธิภาพ และเป็นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. สนับสนุนการเรียนการสอนและการผลิตบัณฑิตทุกระดับเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ
3. ภาควิชาเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานพัฒนาทั้งภาครัฐและเอกชน องค์กรท้องถิ่น เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน ประชาชน อย่างต่อเนื่อง

4. มหาวิทยาลัยขอนแก่น สถาบันการศึกษาและองค์กรเครือข่ายมีความสามารถ และมีบทบาทที่เข้มแข็งในการตอบสนอง สนับสนุนความรู้ เทคนิค วิทยาการ เทคโนโลยี เพื่อการแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างได้ผลสัมฤทธิ์ต่อเนื่อง สมดุลและยั่งยืน

แผนกลยุทธ์

1. พัฒนารฐานข้อมูลด้านนักวิจัย ผลงานวิจัย องค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวิถีชีวิต มีกลยุทธ์การดำเนินงาน

2. พัฒนาศักยภาพนักวิจัยทุกระดับในหน่วยงาน/องค์กรพัฒนาสถาบันการศึกษาและนักวิจัยไทยบ้าน และพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการกับสถาบันการศึกษา และองค์กรพัฒนาทั้งในประเทศ และต่างประเทศ

3. พัฒนาระบบการและดำเนินการศึกษาวิจัยด้านเทคโนโลยีทางกายภาพ ชีวภาพและเศรษฐกิจ เพื่อการแก้ไขปัญหาและสนองความจำเป็นในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ

4. พัฒนาการจัดการองค์ความรู้และการประชาสัมพันธ์เชิงรุก

5. การพัฒนาการศึกษาวิจัยของศูนย์ฯ ยึดรูปแบบการวิจัย ทดลอง ทดสอบและพัฒนาที่อิงฐานข้อมูล เทคนิควิธีการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับวิชาการและเทคโนโลยีที่ทันสมัยจากภายนอกบูรณาการกับนโยบาย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

โครงการวิจัยหลักของศูนย์ฯ ประกอบด้วย 3 ระดับ ได้แก่

1. ระดับเทคนิค เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในระดับครัวเรือน

2. ระดับเทคโนโลยี เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อการพัฒนาแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และการใช้

น้ำอย่างมีประสิทธิภาพในระดับชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กร การจัดการน้ำอย่างทั่วถึง โปร่งใส เป็นธรรม การอนุรักษ์ฟื้นฟูแหล่งน้ำและพื้นที่ต้นน้ำ

3. ระดับนโยบาย เป็นการศึกษาวิจัยเชิงติดตามประเมินผลการดำเนินการพัฒนาตามแผนงาน/โครงการของหน่วยงานต่างๆ และนำผลการวิจัยระดับเทคนิค และเทคโนโลยีไปกำหนดและปรับเปลี่ยนนโยบายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้สามารถแก้ไขปัญหาด้านทรัพยากรน้ำอย่างได้ผล และมีประสิทธิภาพ

ผลผลิตของศูนย์

- ทรัพยากรมนุษย์ หมายถึงถึงนักวิจัยไทยบ้าน ปรชาญ ผู้นำท้องถิ่น เจ้าหน้าที่หน่วยงาน/องค์กรพัฒนา นิสิตนักศึกษา และบุคลากรในสถาบันการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ในกระบวนการศึกษาวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

- ฐานข้อมูลที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น นักวิจัย ผลงานวิจัย เครื่องมือปราชญ์ วิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งองค์ความรู้ที่เป็นวิชาการ เทคนิค และเทคโนโลยีที่จำเป็นในการวางแผนและดำเนินการแก้ไขปัญหา อนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีลักษณะธรรมาภิบาล

สำนักงาน

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คณะเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40002

โทรศัพท์/โทรสาร 0 4334 3511

<http://home.kku.ac.th/wnec>

e-mail: wnec@kku.ac.th

กิจกรรมศูนย์ฯ

